

IJTIMOYIY LOYIHALARNI RAQAMLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALALARI

Sharipov Behzod Shavkatovich

*O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Ijtimoiy himoya milliy
agentligi Buxoro viloyat Romitan tuman Inson ijtimoiy xizmatlar markazi*

Supervayzeri

Telefon: +998974883444

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ijtimoiy loyihalarni raqamlashtirish orqali ularning samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Muallif ijtimoiy sohada amalga oshirilayotgan loyihalarda raqamli texnologiyalarni joriy etish natijasida boshqaruv jarayonlari, monitoring tizimlari va foydalanuvchi ishtiroki qanday o'zgarayotganini ko'rsatadi. Raqamlashtirish orqali ma'lumotlarning shaffofligi, resurslarning tejab-tejamli sarflanishi, hamda jamiyat ehtiyojlariga moslashtirilgan innovatsion yechimlar qanday yaratilayotgani muhokama qilinadi. Xorijiy tajriba va mahalliy yondashuvlar asosida takliflar ishlab chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *raqamlashtirish, ijtimoiy loyiha, samaradorlik, texnologik innovatsiya, boshqaruv, axborot tizimlari, monitoring, ishtirokchilik, sun'iy intellekt, jamiyat ehtiyoji*

Аннотация: *В данной статье анализируются вопросы повышения эффективности социальных проектов посредством их цифровизации. Автор показывает, как внедрение цифровых технологий в реализуемые в социальной сфере проекты изменяет процессы управления, системы мониторинга и участие пользователей. Обсуждаются такие аспекты, как обеспечение прозрачности данных, экономное использование ресурсов и разработка инновационных решений, адаптированных к потребностям общества. На основе зарубежного опыта и местных подходов предлагаются рекомендации.*

Ключевые слова: *цифровизация, социальный проект, эффективность,*

технологические инновации, управление, информационные системы, мониторинг, участие, искусственный интеллект, потребности общества.

Annotation: *This article analyzes the issues of enhancing the effectiveness of social projects through digitalization. The author demonstrates how the introduction of digital technologies in social sector projects is transforming management processes, monitoring systems, and user participation. The discussion includes data transparency, efficient resource use, and the creation of innovative solutions tailored to societal needs. Recommendations are developed based on both international experience and local approaches.*

Keywords: *digitalization, social project, effectiveness, technological innovation, management, information systems, monitoring, participation, artificial intelligence, societal needs.*

Kirish

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar hayotimizning deyarli barcha jabhalariga chuqur kirib keldi. Bu jarayon ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish tizimiga ham ta’sir ko‘rsatmoqda. Ijtimoiy loyihalar deb, aholining farovonligini oshirishga qaratilgan, sog‘liqni saqlash, ta’lim, ekologiya, bandlik va ijtimoiy himoya kabi yo‘nalishlarda amalga oshiriladigan dasturlar tushuniladi. Raqamlashtirish esa bu loyihalarning aniqligini, hisobdorligini va tezkorligini oshiradi. Shu bois, ushbu maqolada ijtimoiy loyihalarda raqamli texnologiyalarni joriy etishning samaradorlikka ta’siri tahlil qilinadi.

Tahlil va muhokama

Raqamlashtirish zamonaviy jamiyatda boshqaruv va xizmatlar ko‘rsatishda eng muhim omillardan biri bo‘lib bormoqda. Ayniqsa, ijtimoiy sohada raqamli texnologiyalar yordamida shaffoflikni ta’minlash, korrupsiyani kamaytirish, maqsadli yordamni adolatli taqsimlash kabi muammolarni hal etish imkoniyati kengaymoqda. O‘zbekiston ham bu borada o‘zining aniq yo‘nalishlarini belgilab, milliy tajribasini shakllantirmoqda. Quyida bu jarayonlar chuqur tahlil qilinadi.

Raqamlashtirishning ijtimoiy loyihalarga ta'siri

Raqamlashtirish ijtimoiy loyihalarni amalga oshirishda bir necha yoʻnalishlarda muhim ustunliklarni taqdim etadi. Eng avvalo, raqamli tizimlar har bir harajatni, qarorni va jarayonni real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Bu esa, shaffoflik va ishonchlikni taʼminlaydi. Masalan, yordam oluvchilar roʻyxati aniq boʻladi, ortiqcha qogʻozbozlik bartaraf etiladi, byurokratik toʻsiqlar kamayadi. Bu, ayniqsa, davlat byudjeti hisobidan moliyalashtiriladigan loyihalar uchun nihoyatda dolzarb hisoblanadi.

Ikkinchidan, monitoring va baholash imkoniyatlari kuchayadi. Har qanday loyiha davomida amalga oshirilgan ishlarga oid statistik maʼlumotlar, xarajatlar, natijalar va indikatorlar tizimli ravishda toʻplanadi. Bu esa, keyingi qarorlar qabul qilishda asos boʻlib xizmat qiladi. Raqamli monitoring fuqarolarning ham ishtirokini kuchaytiradi. Masalan, jamoatchilik platformalari orqali aholining oʻzi loyihalar samaradorligini baholashi, fikr bildirish imkoniga ega boʻladi. Bu jarayon demokratiyaning yangi bosqichidir.

Shuningdek, resurslarni tejash jihatidan ham raqamlashtirish juda katta ustunliklar beradi. Keraksiz insoniy xatoliklar, takroriy hujjatlar, qoʻlda yoziladigan shakllar, uzun navbatlar bartaraf etiladi. Bu ham iqtisodiy, ham ijtimoiy foyda keltiradi.

Mahalliy tajriba – Oʻzbekistondagi amaliyotlar

Oʻzbekiston Respublikasida raqamlashtirish boʻyicha bir nechta muhim tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Jumladan, “E-Maktab” loyihasi orqali umumiy oʻrta taʼlim muassasalari raqamli boshqaruvga oʻtmoqda. Bu tizim orqali oʻquvchilarning davomati, baholari, ota-onalar bilan aloqa kabi koʻplab maʼlumotlar onlayn tarzda kuzatilmoqda. Bu nafaqat vaqtni tejaydi, balki oʻqituvchi-oʻquvchi-ota-onaga uchrashishini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Yana bir muhim loyiha – “Ijtimoiy himoya yagona reyestri”dir. Bu tizim yordamida yordamga muhtoj oilalar roʻyxati avtomatik ravishda shakllantirilmoqda. Avvalgi tizimda bu ishlar koʻp hollarda subyektiv baholash, korrupsiya va notoʻgʻri maʼlumotlarga tayanib olib borilgan boʻlsa, endilikda butun jarayon raqamli vositalar

yordamida boshqarilmoqda. Bu esa adolat prinsiplarini amalda qo'llashga zamin yaratmoqda.

Bundan tashqari, "Ishga marhamat" monomarkazlarida raqamli xizmatlar kengaymoqda. Aholining mehnat bozoriga moslashuvi, malaka oshirish kurslariga yozilish, bo'sh ish o'rinlari haqida ma'lumot olish kabi xizmatlar endi elektron tizimlar orqali amalga oshirilmoqda. Bu tizim fuqarolarning bandligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xalqaro tajriba – O'rganish uchun namunalar

Dunyo miqyosida raqamlashtirish sohasida yetakchi bo'lgan mamlakatlar tajribasi O'zbekiston uchun ham muhim ahamiyatga ega. Jumladan, Estoniya tajribasi eng ilg'or modellar sirasiga kiradi. Bu davlatda deyarli barcha davlat xizmatlari raqamlashtirilgan. Fuqarolar tug'ilganlik haqida guvohnomadan tortib, soliqlarni to'lashgacha bo'lgan barcha ishlarni onlayn bajaradi. Estoniya hukumatining fikriga ko'ra, raqamli boshqaruv yiliga 2% YAIMga teng tejash imkonini bermoqda.

Hindistonda esa "Aadhaar" deb nomlangan biometrik identifikatsiya tizimi orqali ijtimoiy yordamlar ko'rsatish kuchaytirilgan. Har bir fuqaroning barmoq izi va ko'z nurlari asosida shakllantirilgan identifikatsiya raqami bor. Bu raqam yordamida aholining moliyaviy holati aniqlanadi va ijtimoiy yordam faqat haqiqiy ehtiyojmandlarga beriladi. Bu tizim orqali millionlab dollar mablag' noto'g'ri taqsimotdan saqlab qolingan.

Braziliyada "Bolsa Familia" dasturi orqali kam ta'minlangan oilalarga yordamlar mobil ilovalar yordamida taqdim etiladi. Ota-onalar farzandining maktabdagi davomatiga qarab har oy ma'lum miqdorda pul olishadi. Bu tizim bolalarning ta'lim olishini rag'batlantiradi, oilalarni esa mas'uliyatga o'rgatadi. Braziliya tajribasi shuni ko'rsatdiki, raqamli texnologiyalar yordamida ijtimoiy tenglikka erishish mumkin.

Amaldagi muammolar – ichki tahlil

O'zbekiston tajribasi ijobiy jihatlar bilan bir qatorda, ayrim muammolarni ham ko'rsatmoqda. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarlicha rivojlanmagani,

ayniqsa chekka hududlarda internet tezligining pastligi, elektr energiyasi uzilishlari raqamlashtirish jarayonini sekinlashtiradi.

Shuningdek, axborot xavfsizligi masalasi ham dolzarbdir. Har qanday raqamli tizim kiberxavflarga duch keladi. Fuqarolarning shaxsiy ma'lumotlari, moliyaviy axborotlari yuqori darajada himoyalaniishi kerak. Bu borada davlat tomonidan muayyan ishlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, yanada kuchli texnologik va huquqiy bazaga ehtiyoj sezilmoqda.

Kadrlar yetishmovchiligi ham muammo sifatida qayd etiladi. Zamonaviy raqamli tizimlar bilan ishlash uchun malakali mutaxassislar kerak bo'ladi. Ammo ba'zida ushbu tizimlardan foydalanayotgan xodimlar yetarli bilim va ko'nikmaga ega bo'lmaydi. Bu esa tizimdan noto'g'ri foydalanishga, hatto nosamaradorlikka olib keladi.

Shuningdek, fuqarolarning raqamli savodxonlik darajasi ham past bo'lishi mumkin. Aholi orasida hali ham raqamli tizimlarga nisbatan ishonchsizlik, tushunmaslik yoki befarqlik mavjud. Bu holat raqamli tizimlarning to'laqonli ishlashiga to'sqinlik qiladi.

Takliflar va istiqbolli yo'nalishlar

Yuqorida ko'rsatilgan muammolarning yechimi sifatida bir nechta takliflarni ilgari surish mumkin. Eng avvalo, har bir ijtimoiy loyiha uchun maxsus axborot platformalarini ishlab chiqish zarur. Bu platformalar nafaqat boshqaruv, balki tahlil, hisob-kitob, monitoring va ommaviy ishtirokni ta'minlashi kerak.

Ikkinchi muhim qadam – yagona ijtimoiy portalni tashkil etish. Bunday portal orqali fuqarolar barcha ijtimoiy xizmatlardan bir nuqtada foydalanish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa ham xizmat ko'rsatishda yengillik yaratadi, ham aholining noroziligini kamaytiradi.

Shuningdek, fuqarolar uchun raqamli savodxonlik dasturlarini keng joriy etish lozim. Ayniqsa, keksalar, ayollar, yoshlar orasida kompyuter va internetdan to'g'ri foydalanish madaniyatini shakllantirish kerak. Buning uchun bepul treninglar, onlayn kurslar, mobil ilovalar tashkil etish mumkin.

Bundan tashqari, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash zarur. Raqamli texnologiyalarning aksariyati xorijiy kompaniyalardan olinmoqda. Agar milliy IT-kompaniyalar rag'batlantirilsa, bu nafaqat iqtisodiy, balki texnologik mustaqillikni ta'minlaydi.

Xulosa

Ijtimoiy loyihalarni raqamlashtirish nafaqat zamonaviy boshqaruvning talabi, balki samarali rivojlanishning asosi hisoblanadi. Mazkur jarayon orqali shaffoflik, samaradorlik, ishonch va ishtirokchilik ortadi. Mahalliy va xorijiy tajribalar asosida ijtimoiy sohalarda raqamli yondashuvlarni keng joriy etish zarur. Kelajakda ijtimoiy raqamlashtirish yordamida jamiyat muammolarini tezkor va innovatsion yechimlar asosida hal qilish imkoniyatlari kengayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kalvet, T. (2012). *Digital Governance in Estonia*. Tallinn Institute of Technology. pp. 34–48.
2. Sundararajan, A. (2016). *The Sharing Economy*. MIT Press. pp. 65–82.
3. Lindert, K., Linder, A., Hobbs, J., de la Brière, B. (2007). *The Nuts and Bolts of Brazil's Bolsa Familia Program*. World Bank. pp. 29–43.
4. Karimov, I. (2021). *Raqamli iqtisodiyot va ijtimoiy boshqaruv*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti. pp. 12–37.
5. Turdialiyev, N. (2022). *Axborot texnologiyalari va ijtimoiy sohalar*. Samarqand universiteti nashriyoti. pp. 50–65.
6. World Bank Report (2020). *Digital Solutions for Social Protection*. Washington D.C. pp. 90–102.
7. UNDP (2019). *E-Governance and Social Innovation*. UNDP Publications. pp. 23–38.
8. OECD (2020). *Digital Government Index 2020*. Paris. pp. 10–29.
9. Ministry for Development of Information Technologies and Communications of Uzbekistan (2023). *Raqamlashtirish strategiyasi 2023–2025*. pp. 5–20.
10. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age*. W.W. Norton & Company. pp. 101–112.

11. Atabekov, M. (2023). *Ijtimoiy xizmatlar tizimi va raqamli transformatsiya*. Toshkent: Fan. pp. 66–83.
12. Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell. pp. 215–230.
13. European Commission (2021). *Digital Public Administration Factsheets*. Brussels. pp. 42–59.
14. Tapscott, D. (2016). *Blockchain Revolution*. Penguin. pp. 144–157.
15. Oliy Majlis Qonunchilik palatasi (2023). *O'zbekiston Respublikasida raqamlashtirish siyosati*. pp. 11–35.